

„GŁOS NARODU“
wychodzi dwa razy dziennie, o godz. 9-tej rano i o godz. 6-tej wiecz. W niedziele i święta uroczyste raz na dzień rano

PRENUMERATA wynosi w Krakowie: miesięcznie 2 kor., kwartalnie kor. 6; za jednorazowe zanoszenie do domu dopłaca się 40 hal., za dwurazowe 60 hal.

Na prowincji: miesięcznie kor. 2 hal. 70, kwartalnie kor. 8. W państwie Niemieckim kwartalnie kor. 10; w innych państwach: kwartalnie kor. 12. Za dwura-

nieopieczątowane nie podlegają opłacie pocztowej. — Rękopisów redakcja nie zwraca. zową wysyłkę dziennie DOPLACA się 40 hal. MIESIĘCZNIE. Zmiana adresu: 40 hal. Adres Red. Ul. św. Krzyża 1. 7. Adres tel. „Głos Narodu“ Kraków. Telefon Nr. 19.

Wychodzi dwa razy dziennie.

GŁOS NARODU

Dziennik polityczny założony w r. 593 przez Józefa Rogosza.

Redaktor naczelny: Dr. Antoni Beaupre.

Cena 10 halerzy.

GŁOS NARODU
Osobna prenumerata na wydanie poranne wynosi miesięcznie w miejscu z odnośnieniem do domu 1 koronę.

Numer poranny 4 h., wieczorny 10 hal. Listy pieniężne przekazy na prenumeratę i inseraty, franco do Administracji „Głosu Narodu“. — Prenumeratę oprócz upoważnionych agencji przyjmuje każdy urząd pocztowy w obrębie monarchji i w państwie niemieckim. Reklamacje

Ogłoszenia (inseraty) przyjmuje upoważniony przedsiębiorca tego działu p. Włodzimierz Strycharski w biurze inseratowym „Głosu Narodu“, róg św. Krzyża i Mikołajskiej 1. 7. Od miejsca wiersza drobnym pismem (petit) za pierwszy raz 16 halerzy, za każdy następny raz 12 hal. — Nadesłane po 60 hal. od wiersza za każdy raz. — Nekrologi itd. 80 hal. Zamiejscowe ogłoszenia przyjmuje: we Lwowie S. Sokołowski, pasaż Hausmanna, w Wiedniu Haasenstein & Vogler, (także w Hamburgu, Frankfurcie nad Menem, Berlinie, Lipsku, Wrocławiu) M. Opelik, N. Dukes, H. Schalek, w Paryżu C. Adamrue de Varenne 38.

Nr. 102

Kraków, wtorek dnia 27 lutego 1906 roku.

ROK XIV.

Reforma wyborcza.

III.

Rozdział mandatów został dokonany w projekcie rządowym, na podstawie zaludnienia i siły podatkowej poszczególnych krajów.

Rzucmy więc najpierw okiem na statystykę ludności.

W roku 1900 ludność Galicyi wynosiła 7.315.000 (teraz niezawodnie o jakie pół miliona więcej). Z tej cyfry było Polaków: 3892.000 Rusinów: 300.8000. Ludność Czech wynosiła w tym samym czasie 6.318.000; z czego 3.300.000 Czechów i 2.337.000 Niemców.

Zestawiany te dwa kraje jako najbardziej zbliżone cyfrą zaludnienia i zamieszkałe także przez dwie narodowości.

Otóż Galicja otrzymała 88 mandatów, czyli jeden na 83.000 mieszkańców, — Czechy 118, czyli 1 na 53.000 mieszkańców.

Inaczej oczywiście przedstawi się ta sprawa w świetle opłacanych podatków.

Podatków bezpośrednich opłacają Czechy 681 milionów, — Galicja tylko 28. Natomiast podatków pośrednich, płaci Galicja aż 95 milionów, gdy Czechy 172, co jest znacznie mniej w stosunku do podatków bezpośrednich.

W każdym razie jest rzeczą widoczną, że rozdział mandatów dokonano przedewszystkiem na podstawie podatkowej, — co jest tylko w części usprawiedliwione. Czemuż bowiem za wdzięczają zarówno Czechy jak i Austria dolna swoją wysoką cyfrę podatków bezpośrednich? Oto temu głównie, że mają ogromnie rozwinięty i kwitnący przemysł fabryczny, który rozwija się i kwitnie, dzięki dogodnemu i obszernemu rynkowi zbytu w Galicji...

Gdyby Galicja nie była systematycznie zaniedbywaną przez rządy austriackie, aż do roku 1866, gdyby nie zabito w niej przemysłu sztucznymi środkami, współzawodniczyłaby dziś niezawodnie z Czechami, i opłacałaby niemniejszą sumę podatków...

Oczywiście, są to rekryminacje spóźnione. Dziś musimy niestety liczyć się z faktem dokonany i ponieść pewne konsekwencje stosunków nie przez nas zawinionych.

Pamiętać jednak trzeba, że zasada powszechnego głosowania nie uwzględnia właściwie podatków, — i raczej liczy się z innym czynnikiem: kulturą. Pod tym względem, nie ustępujemy żadnej innej narodowości w Austrii, a oprócz Niemców i Czechów, przewyższamy znacznie wszystkie inne. Gdyby więc kultura decydowała o liczbie mandatów, powinniśmy ich otrzymać tyle wiele przypada na Niemców lub Czechów w stosunku do ogólnej liczby ludności...

Niestety jednak, państwo ogląda się nie tyle na kulturę, która kosztuje, jak raczej na siłę podatkową, która mu daje żywotność, i dla tego

Galicya stoi na szarym końcu rządowego projektu...

Oceniając położenie Galicyi, zawsze należy mieć na względzie wielkie różnice zachodzące pomiędzy wschodnią i zachodnią częścią kraju. Różnica ta musi być tem silniej podkreślona, gdy ma wejść w życie reforma, która tylko przy wszechstronnem ocenieniu warunków bytu każdego narodu, może odpowiedzieć swemu zadaniu. Nie ulega też żadnej wątpliwości, że zupełnie inne kryterium musi rozstrzygać o liczbie mandatów polskich, niżeli przy obliczeniu ruskich. Ekonomicznie, kulturalnie gęstością zaludnienia i wogóle wszystkimi właściwościami narodów cywilizowanych, Polacy o tyle stoją wyżej od Rusinów, że liczba ich mandatów powinna być co najmniej w czwornasób wyższą. Ponieważ zaś zasada powszechnego głosowania niweluje do pewnego stopnia, różnice przemawiające na korzyść Polaków, — przynajmniej zachodnia część kraju powinna otrzymać znacznie większą liczbę mandatów poselskich niżeli wschodnia.

Nie będzie to żaden przywilej, a tylko na prawienie mylnie pojętej zasady równości wyborów. Do społeczeństw bowiem jak wogóle do organizmów żywych — nie może być stosowana zasada mechanicznej równości, — a powszechne głosowanie nie może być mechanicznie równem, gdyż dotyka bezpośrednio najżywotniejszych stosunków ludzkich. Więc śmiało i bez żadnej obłudy powinniśmy domagać się przyznania nam dużo większej liczby mandatów niżeli Rusinom, i zabezpieczenia ich przez odpowiedni terytorjalny rozdział.

Jeżeli zgodzimy się na zasadę proporcjonalności w całym kraju, — choć ona w zachodniej części niema racji bytu, — w takim razie każdy okręg zachodnio-galicyski powinien wybierać nie dwóch ale trzech posłów, a każdy wyborca powinien móc głosować na dwóch kandydatów.

Zamęt niemiecki.

Wiedeń 26 lutego.

(Mm.) Wycie wszechniemców na posiedzeniu piątkowym Izby poselskiej podczas mowy barona Gautscha nie wywarłoby może wrażenia, gdyby nie jedna okoliczność: do kocię muzyki dyrygowanej przez Schoenerera, przyłączył się Wolf. Dla wszechniemców pożądanym to sojusznikiem. Lepszego, niż Wolf agitatora, Niemcy austriaccy w chwili dzisiejszej nie posiadają.

W parlamencie i na bruku wiedeńskim Wolf się zużył. Jego skandale z panną Tschan, jego stosunki z kartelem cukrowym, jego proces wytoczony Schalkowi, zniszczyły w parlamencie tę odrobinę wpływu, której mu niefortunnie użył Kaźmierz Badeni wcale niepotrzebnym wyzwaniem na pojedynek. Ale na prowincyi Wolf jako agitator ma swoje wpły-

wy. Awantury miłosne zrobiły go interesującym w oczach dam. Historję Kubanów cukrowych wytłomaczono ludziom jako oszczerstwo, rzucane przez wrogów idei wszechniemieckiej.

Trzeba słyszeć Wolfa jako mówcę wiecowego, by zrozumieć jego oddziaływanie. Słyszałem go i widziałem w Opawie 18 sierpnia 1904 roku. Zjechało się wtedy kilka tysięcy Niemców, by protestować przeciwko otwarciu klas równoległych polskich i czeskich w seminarjach nauczycielskich niemieckich. Przemawiał długi szereg posłów niemieckich, ale nikt nie zdobył takiego aplauzu, jak Wolf. Wyrzuca z siebie same frazesy, lecz właśnie dlatego, że są to frazesy oklepane i znane, trafiają do głowy słuchacza. Donośny organ głosu, schlebianie słuchaczom jako „wiernym i dzielnym mężom niemieckim“ jako „panom“ stworzonym do panowania w Europie, wymachiwanie rękami, przewracanie oczyma — wszystko nadaje Wolfowi pozory męża o szalonym temperamencie, nieustraszonej odwagi znającego duszę niemiecką. Łapie słuchaczów za serce, niby szarlatan który wmawia ludziom, że jego woda jest lekarstwem uniwersalnym na wszystkie choroby.

Schoenerer i Wolf może nie pójdą przeciwko reformie wyborczej pod rękę, lecz w każdym wypadku razem. Skutkiem tego powiększy się zamęt, panujący i bez tego w obozie niemieckim. Niemcy sami nie wiedzą co mają robić.

Według swego zwyczaju nie obejmują całości swoich interesów w państwie. My, Polacy przed i po wniesieniu reformy wyborczej rozważamy nasamprzód, czy projekt rządowy, zabezpiecza nasz interes narodowy wogóle. Dopiero rozważywszy ową kwestyę, zastanawiamy się respective zastanawiają się poszczególni przywódcy, czy ich frakcja zyska albo straci z racji propozycji, poczynionych w projekcie rządowym

U Niemców inaczej. Pan Derschatta narzeka, że dr. Lueger zdobędzie mandaty wszystkie w Dolnej Austrii; partya, panująca na ratuszu wiedeńskim, chciałaby poczynić zagony w Górnej Austrii i w Tyrolu; ludowcy niemieccy cieszą się, że postępowcy będą zdziesiątkowani. Jeszcze lepiej, ludowcy krajów Alpejskich wyrobili sobie więcej mandatów, nie troszcząc się o los ludowców niemieckich w Czechach.

Rozbicie na prowincje, a nawet na kantony! Wielka nauka dla centralistów, którzy chcieliby rządzić monarchją według jednolitego szablonu. bez względu, czy ten szablon będzie dusił ludzi niby powijaki w chwili, gdy ciało rośnie.

W obozie niemieckim stanowczymi przeciwnikami głosowania powszechnego są wszechniemcy i posłowie większej własności liberalnej, tudzież niektórzy posłowie z Moraw, z Czech i z Śląska. Razem około 60 posłów.

Reformę regulaminu natomiast już dzisiaj odrzucają niemal wszyscy Niemcy. Do uchwały

